

IRATXE MOMOITIO □ Gernički muzej mira / The Gernika Peace Museum, Baskija, Španjolska

sl.1. Zgrada Gerničkog muzeja mira u gradu Gernika-Lumo, Baskija, Španjolska

sl.2. La Casa de Juntas, Gernika – Lumo. "Gerničko stablo" Gernikako Arbola je hrast koji simbolizira slobodu za Baskijski narod.

1. Uvod: Gernika-Lumo

Gernika-Lumo¹ grad je smješten na sjevernoj obali Baskije, u Španjolskoj. Grad ima simboličku važnost za baskijski narod i poznat je diljem svijeta zahvaljujući Picassovoj slici *Guern*

z povijest Građanskoga rata i bombardiranja Gernike. Od 1999. do 2002. godine uz pomoć Ministarstva kulture (Odjela za umjetnost i kulturna dobra), Muzej je proveo i adaptaciju zgrade. Muzeografski projekt² proveden je do kraja te je donesena odluka da se muzej pretvori u Muzej mira (prvi muzej mira u Baskiji i u cijeloj Španjolskoj).

Nakon nekoliko godina, 2002., Muzej je unaprijedio svoj profil i povećao svoj potencijal postavši ustanova u skladu s potrebama modernoga svijeta. To je vodilo uspostavi Zaklade Gerničkoga muzeja mira, čiji su upravitelji Baskijska vlada, Pokrajinsko vijeće Bizkaie i Gradska uprava Gernika-Luma. Tako je nastala Zaklada. Poduzeće koje je provodilo muzeografski projekt predložilo nam je da malo promijenimo koncepciju

muzeja i uzmemo u obzir simbolizam Gernike i sve što je na ovim prostorima učinjeno za pomirenje (taj je posao do tada vodio Mirovni istraživački centar Gogoratz iz Gernike). Dakle, predložili su da proširimo djelokrug Muzeja, da ne budemo tipičan povijesni muzej, nego da postanemo novi muzej s dvije teme (poviješću i mirom). To je za nas bio veliki izazov jer je to bila posve nova tema za razgovore, tema za koju u tom trenutku nismo bili stručnjaci.

I tako smo donijeli odluku da osnujemo tri radne skupine koje će raditi na sadržaju toga novoga muzeja:

- radnu skupinu stručnjaka koji će pripremiti dokumente i sadržaje o povijesti Gernike, Španjolskoga građanskoga rata... u koordinaciji s ravnateljicom Muzeja,
- radnu skupinu stručnjaka koji će pripremiti materijal i sadržaje muzeja o kulturi mira, ljudskim pravima i baskijskom konfliktu... u koordinaciji s ravnateljicom Muzeja,
- poduzetničku skupinu koja će, zajedno s ravnateljicom Muzeja, biti zadužena to provesti ili sadržaje

¹ Gernika je ime grada na baskijskome, a Guernica na španjolskome. Više informacija o gradu na www.gernika-lumo.net

² Muzeografski projekt koji je provela Stoa (Barcelona) www.stoa.es

Muzej nema namjenu djelovati kao pripovjedač ratnih priča. On je prije prostor koji nam pomaže vjerovati u mir, koji nas poziva da tragamo za mirom, da čuvamo mir i suočimo se s njime. To je tematski muzej koji izražava kulturu mira, prenosi ideje i dojmove međudjelovanja povijesti, kreativnosti i ljudskih osjećaja.

koje su izradili stručnjaci “prenijeti” na zidove i druga mjesta u muzeju, i to tako da budu razumljivi običnim posjetiteljima.

Taj je timski rad bio uspješan zbog mnogih razloga, među ostalim, zbog želje svih nas da napravimo nešto drugačije, smisleno i zanimljivo običnim posjetiteljima, ali i stručnjacima; dobrog spoja rada tih triju skupina i otvorenosti pothvata za nove prijedloge i promjene (kojih je bilo sve do kraja procesa) i spremnosti da ih ostvari. Ukratko, bio je to dobar timski rad, posve oslobođen svakog pritiska.

Najteže je bilo odlučiti što uključiti u stalni izložbeni postav a što ne jer smo bili svjesni prostora kojim raspolažemo i činjenice da se sve informacije i svi predmeti nisu mogli na odgovarajući način posložiti a da se sav prostor ne uruši.

Muzej je otvoren 8. siječnja 2003. godine, obnovljenoga profila i širega raspona mogućnosti. Danas je on ustanova u skladu s potrebama suvremenoga svijeta. Izrastao je u atraktivan, dinamičan prostor, u mjesto na kojemu posjetitelji mogu osjetiti i doživjeti scenarij prema kojemu se povijest prihvaća s osjećajem i sućutnošću, da bi se očistio put prema pomirenju, pretvorio se u mjesto na kojemu možemo imati osjećaj da možemo svi zajedno raditi na ostvarenju vlastitoga mira.

2.2. Misija. Misija Zaklade Gerničkoga muzeja mira jest sačuvati, izlagati, publicirati, voditi istraživanja i educirati posjetitelje o temeljnim idejama kulture mira, te o prošlom i sadašnjem odnosu te kulture s poviješću Gernika-Luma, tako da se, zajedno s drugim povijesnim i mirovnim organizacijama, Gernika-Lumo, provincija Bizkaia i cijela Baskija, iskoriste kao lokalna, regionalna, nacionalna i internacionalna referenca u potrazi za mirom i kulturom.

2.3. Sadržaj. Gernički muzej mira tematski je muzej izrastao iz kulture mira. Nadahnut je tragičnim bombardiranjem Gernike 26. travnja 1937. (tijekom Španjolskoga građanskoga rata).

Muzej nema namjenu djelovati kao pripovjedač ratnih priča. On je prije prostor koji nam pomaže vjerovati u mir, koji nas poziva da tragamo za mirom, da čuvamo mir i suočimo se s njime. To je tematski muzej koji izražava kulturu mira, prenosi ideje i dojmove međudjelovanja povijesti, kreativnosti i ljudskih osjećaja. Gernički muzej mira uspoređuje i predlaže mnoge univerzalne aspekte povezane s mirom. Od odsutnosti mira onda kad su ljudska prava narušena, do postojanja mira kad nakon sukoba dolazi do pomirenja ili ostvarenja ispravnih ideja svjetskih pacifista.

Stalna muzejska izložba blago je atipična jer objekti i artefakti nisu najvažniji dio izložbe, više je to muzej za osjete, muzej za srce i mozak, muzej koji s malim brojem objekata koje ima (bombe rabljene za bombardiranje, službeni dokumenti, uniforme...), ali uz

snažan audiovizualni sadržaj koji se pokazuje (jedan je rekonstrukcija kuće Begoña na dan bombardiranja u koju posjetitelji ulaze i imaju mogućnost na nekoliko sekundi doživjeti bombardiranje na vlastitoj koži zahvaljujući audiovizualnim efektima i rekonstrukciji prostora i zvuka; drugi je vrlo dirljiv audiovizualni sadržaj nazvan In memoriam, a govori o nekoliko procesa pomirenja u svijetu kao što su Gernika-Njemačka, Sjeverna Irska, Južnoafrička Republika... koji dovodi posjetitelja u internacionalno poznatu situaciju postkonfliktnoga procesa) posjetitelji osjećaju što želimo izraziti čak i bez materijalnih objekata.

Stalna muzejska izložba temelji se na tri važna pitanja:

▫ Što je mir?

Širok izbor ideja, pojmova, misli i gledišta u vezi s mirom – posebice suvremenih ideja – u kojima mir, da bi se riješili sukobi, cvjeta u smislu odnosa među ljudima. Povijest mira ne smije biti povijest kraja sukoba.

Taj dio muzeja razvijen je u nekoliko dijelova izložbe.

▫ Put prema miru

Mir ima mnogo lica i mnogo oštih rubova koji u različita vremena na različitim mjestima poprimaju različite oblike. Mir nije puki statični pojam, on je sila koja napreduje kroz vrijeme. Čovjek nije proveo svoje vrijeme samo vodeći ratove; on je prilagodio oblike i lica mira idejama i mislima.

- Sklopljeni mir: sigurnost u brojkama
- Potraga za sobom: mir uma
- Plavi planet, planetni mir
- Mir na dnevnoj osnovi
- Organizirati se zbog jedne želje: mira
- Akcija poduzeta u ime mira: osobno stajalište

▫ Mir u 21. stoljeću

Taj dio prikazuje slike velikoga formata triju sastavnica modernoga pojma mira: nužnoga sukoba, suosjećajnosti (empatije) i kreativnoga izlaska iz situacije. To je izložba negativnoga mira, preobrazbe sukoba i životnoga mira, s prijedlozima alternative i sredstava za ostvarenje mira.

Koja se sredstva pokazuju korisnima u borbi za mir?

Mnogo ih je i različita su, i premda nema čarobnoga štapića, neka su se od njih dokazala kao korisna. To su:

- stalni dijalog
- poštovanje ljudskih prava
- pogled u budućnost
- poštovanje bližnjih
- stavljanje sebe u položaj drugoga
- slušanje različitih mišljenja
- traganje za zajedničkim dodirnim točkama
- posredovanje da se ujedine želje objiju strana
- izmišljanje i stvaranje
- priznavanje svojih pogrešaka
- pozitivno mišljenje
- istraživanje i otkrivanje drugih stvarnosti
- suprotstavljanje stanju na pozitivan način
- pregled zakona i pravila
- nepoistovječivanje osoba i problema

sl.3.-6. Stalni postav Gerničkog muzeja mira, Baskija, Španjolska

© The Gernika Peace Museum, Gernika – Lumo, Bizkaia, Spain

- hrabro suočavanje s nepravdom
- činjenje vlastitoga položaja fleksibilnijim
- Što su svjedočanstva bombardiranja Gernike?

Čitanje o povijesti Gernike i Španjolskoga građanskoga rata, o bombardiranju Gernike i profinjena lekcija o miru koju će nam održati preživjeli iz toga tragičnoga događaja svojim pomirenjem s vlastitim napadačima, uz druge primjere pomirenja i posredovanja u ime mira diljem svijeta.

Taj dio muzeja obuhvaća nekoliko dijelova izložbe.

▫ 26. travnja 1937.: Svi su bili poput Begoñe

Scenografijom je rekonstruirana dnevna soba u kući u Gerniki 1937. Taj audiovizualni prostor omogućuje posjetiteljima epizodu bombardiranja od koje se lede kosti, i utječe na njih tako da počinju dijeliti iskustava stanovnika Gernike neposredno prije i nakon uništenja njihova grada.

▫ Grad nam govori

Taj prostor prikazuje grad Gernika-Lumu nekoliko trenutaka prije strašnoga bombardiranja. Dokumenti, slike i svjedočanstva o tom vremenu pokazuju događaje

u gradu prije i nakon bombardiranja. Riječ je o kratkome edukacijskom pogledu na povijest Gernika-Lume.

▫ Prema pomirenju

U moderno doba pomirenje je osnovno sredstvo za rješavanje sukoba i stoga je njegovo značenje bogato i složeno. Čak i onda kad svi shvaćamo da pomirenje znači pretvaranje donedavnih neprijatelja u prijatelje. U toj je situaciji nužno da agresori priznaju svoju krivnju i prihvate odgovornost za postupke u prošlosti. Danas je Gernika napredan primjer pomirenja.

▫ Kakva je situacija s mirom danas na svijetu?

Pogled na svijet nudi nam Picassova Guernica koja tematizira pitanje ljudskih prava i baskijski konflikt kao prizmu kroz koju ćemo proučavati trenutno stanje mira na svijetu danas.

Taj dio muzeja također ima nekoliko izložbenih dijelova:

▫ Tri izraza

Simbolični objekti i slike, uz mnogo različitih perspektiva na Guernicu, sliku kojom je Picasso izrazio svoju odbojnost prema nasilju i ratnim strahotama. Taj je scenarij hitan poziv na razmišljanje o ljudskim pravima,

SUMMARY

THE GERNIKA PEACE MUSEUM

The Gernika Peace Museum – formerly known as the *Gernika Museum* - was founded on 7th April 1998 by the Gernika-Lumo Town Hall in a building, designed by Manuel De Smith – after the reconstruction of the city – that is located in Los Fueros Square. The Museum may be considered as a History museum in the sense that it was used as a guide to the history of Gernika-Lumo and, more particularly, to the Civil War and the bombing of Gernika.

In the year 2002, the museum upgraded its profile and enhanced its potential becoming an institution in accordance with the needs of the modern world. The Gernika Peace Museum does not intend to act as a narrator of war stories. It is rather a space which helps us to believe in peace, invites us to seek out peace, observe peace and confront it. It is a theme museum conveying a culture of peace, transmitting the ideas and sensations of interaction between history, creativity and human emotions. The Gernika Peace Museum compares and proposes a number of universal aspects in relation to peace.

From an absence of peace when human rights are violated, to the presence of peace when, after the conflict, comes reconciliation or the right-thinking ideas of the world's pacifists.

The permanent exhibition of the museum is a little bit atypical because the objects and artifacts are not the most important part of the exhibition, is more a museum for the senses, for the heart and brain, and museum that with the small amount of objects it has (bombs used for the bombing, official documents of the moment, uniforms ...) but with the two powerful audiovisuals.

posebice o trima ljudskim pravima: pravu na izražavanje života, slobode i jednakosti, koja se izravno povezuju s pravom na život, slobodu i jednakost.

▫ Šuma: baskijski konflikt

Tobožnja šuma koja simbolizira biološku raznolikost vodi nas na kratko putovanje kroz temu konflikta u Baskiji – prikazuje se pristup mnogih stručnjaka za konflikte, političkih stranaka, sindikata i Crkve tog temi; primjer vidljivih i nevidljivih posljedica nasilnoga sukoba završava pokušajima velikog broja ljudi unutar zajednice da žive u miru jedni s drugima.

2.4. Muzejske službe. Muzej posjetiteljima nudi nekoliko usluga:

- razgledavanje s vodičem na četiri jezika (baskijskome, španjolskome, engleskome i francuskome); više informacija na museoa@gernika-lumo.net
- didaktičke usluge školama, obiteljima i drugim skupnim posjetima (radionice, didaktični materijali...); više informacija na hezkuntza.museoa@gernika-lumo.net
- muzejska trgovina u kojoj posjetitelj može kupiti knjige, DVD-ove o povijesti bombardiranja Gernike, o Španjolskome građanskome ratu i o kulturi mira, kao i mnoge Picassove slike u obliku suvenira; više informacija na denda.museao@gernika-lumo.net
- specijalizirani Dokumentacijski centar o bombardiranju Gernike i o Španjolskome građanskome ratu za istraživače koji žele doznati više o tim temama; opširnije na dokumentaziozentrua@gernika-lumo.net
- povremene putujuće izložbe

▫ Muzej je aktivan član nekoliko nacionalnih i internacionalnih mreža (AIPAZ, ICOM Spain, IC-MEMO, Internacionalna mreža muzeja mira, Internacionalna koalicija poprišta svijesti, FORO udruga za ljudska prava i edukaciju o miru).

Primljeno / Received: 13. ožujka 2009.

Prijevod s engleskog jezika / Translation: Biljana Romić